

A low-angle, upward-looking photograph of a forest. Numerous tall, slender tree trunks rise from the bottom of the frame towards the top, where a dense canopy of green leaves is visible against a bright blue sky. The perspective creates a strong sense of height and verticality.

Lärarbarometern om klimatförändringarna 2021

– En rapport baserad på åsikter från lärare i grundskolan

A logo consisting of a large white circle with a smaller white circle inside it, positioned to the right of the text.

**Våra barns
klimat**

Innehåll

Sammanfattning	3
Om Våra barns klimat	3
1. Om undersökningen	4
Metod	4
Har du tankar och idéer?	4
2. Respondentgruppen	6
Fokus på lärare i grundskolan	6
Tyngd inom samhälls- och naturämnena	6
Fler engagerade lärare	7
Kollegornas engagemang är mer tveksamt	7
3. Engagemang	7
Klimatundervisningen blir viktigare	9
Det egna intresset för klimatfrågan ökar	9
4. Klimatfrågan i undervisningen	9
Fokus på fakta, problem och lösningar	10
Många vill prata mer om klimatet	11
...men upplever fortsatt hinder	11
5. Stöd från skollädaingen	12
Stödet från skollädaingen har förbättrats	12
Undervisningsmaterial	12
Strategier för klimatoro saknas fortfarande	12
6. Klimatlyft	14
Lärarna eniga om att klimatundervisningen behöver stärkas	14
7. Några röster från lärarna	15
8. Våra barns klimat	17
Vilka är vi	17
Vår roll	17
Det här vill vi!	17

Sammanfattning

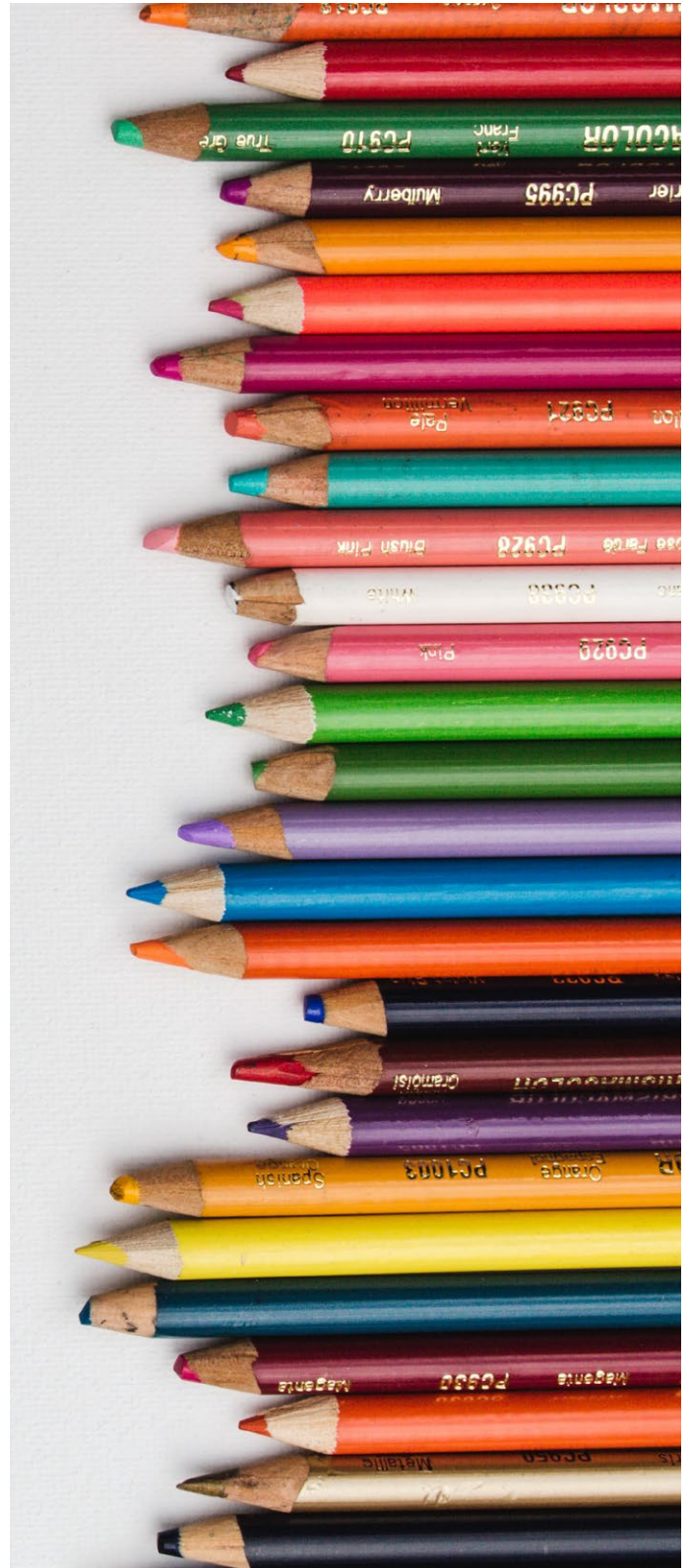
För andra året i rad har organisationen Våra barns klimat genomfört en webbaserad enkät bland Sveriges grundskollärare. Syftet med lärarbarometern är att undersöka hur FN:s globala mål 13: *Bekämpa klimatförändringarna*, behandlas i skolan och vilka möjligheter som finns att stärka arbetet. 2021 års enkät genomfördes i november och besvarades av totalt 139 grundskollärare.

Årets enkät visar bland annat att:

- lärare anser att undervisning i klimatfrågan är viktig, och fler uppger att det personliga intresset för frågan har ökat.
- liksom i tidigare undersökning är tidsbrist, utmaning att hitta bra material samt rädsla att skapa oro hos eleverna sådant som hindrar lärarna från att inkludera klimatfrågan mer i sin undervisning.
- något fler än tidigare är nöjda med det stöd de får från skolledningen, men två tredjedelar av respondenterna anser fortfarande att det saknas bra stöd.
- avsaknaden av strategier eller stöd i skolorna gällande oro och ångest hos eleverna relaterat till klimatförändringarna är liksom i tidigare undersökning tydlig.

Om Våra barns klimat

Våra barns klimat är en ideell påverkansorganisation som tar fajten för barns rättigheter i klimatomställningen. Vi vill överlämna en planet i balans till barnen vi älskar. I dag samlar vi runt 30 000 personer för en politik som tar klimatet på allvar och ger vuxna stöd att engagera sig.

1. Om undersökningen

Syftet med lärarbarometern är att ta tempen på hur FN:s globala mål 13: *Bekämpa klimatförändringarna*, behandlas i grundskolan och vilka möjligheter som finns att stärka arbetet.

Lärarbarometern om klimatförändringarna är Våra barns klimats enkätundersökning till lärare i grundskolan. Syftet med undersökningen är att ta tempen på hur FN:s globala mål 13: *Bekämpa klimatförändringarna*, behandlas i grundskolan och vilka möjligheter som finns att stärka arbetet. Genom lärarbarometern vill vi bättre förstå hur lärare i den svenska grundskolan uppfattar sina möjligheter att bedriva en bra klimatundervisning, hur barn med klimatoro tas om hand samt vilka hinder lärare möjligen upplever.

Resultatet från enkäten hjälper oss att utforma vårt arbete vad gäller att lyfta fram skolans roll i att bidra till att rusta våra barn för en klimatförändrad värld. Undersökningen som gjordes 2020 har också varit en del i det underlag som vår rapport *Klimatlyft skolan* (2021) grundas på. Med 2021 års undersökning vill vi följa upp de tidigare svaren och se om något har förändrats vad avser lärares syn på klimatundervisningen.

Metod

Undersökningen har utförts som en webbaserad enkät där vi bitt vårt nätverk av 27 000 personer kontakta sina barns lärare. I nätverket ingår också lärare som har haft möjlighet att själva besvara

enkäten. Enkäten har också delats via våra sociala kanaler, samt i ett nyhetsbrev från “Natur & Miljöboken”, vilket når många lärare.

Undersökningen utfördes under oktober till november 2021 och har besvarats av totalt 153 lärare, varav 139 lärare i grundskolan (F–9). I rapporten redovisar vi endast svaren från lärare i grundskolan.

Utifrån hur enkäten har spridits och besvarats finns möjligheten att respondenterna kan ha ett högre intresse för klimatfrågan än lärare i genomsnitt, vilket kan påverka undersökningens resultat.

De lärare som besvarat vår undersökning har visat på ett stort engagemang, vilket visat sig med många kloka kommentarer. I rapporten har vi valt att redovisa ett urval av dessa.

Har du tankar och idéer?

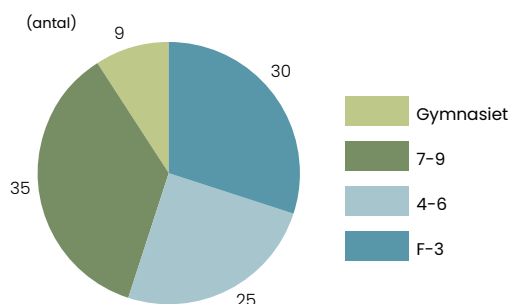
Våra barns klimat vill säkra klimatundervisningen i grundskolan. Har du tankar och idéer på hur klimatfrågan kan integreras i undervisningen, hur lärare kan få stöd i sitt arbete eller något annat som kan bidra till barnens klimatutbildning? Kontakta oss på hej@varabarnsklimat.se.

2. Respondentgruppen

Alla barn har rätt till likvärdig undervisning om klimatet. Därför väljer vi att i enkätundersökningen fokusera på lärare som har ansvar för barnens utbildning i grundskolan.

Vilka årskurser arbetar du främst inom?

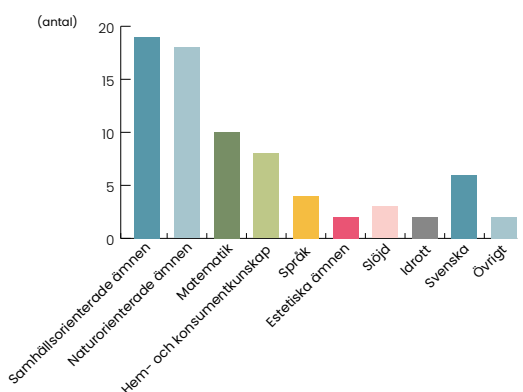

Fokus på lärare i grundskolan

Enkätundersökningen har i första hand riktat sig till lärare i grundskolan (F-9), men även varit öppen även för lärare i högre årskurser. Att fokus har varit lärare i grundskolan beror på att syftet har varit att fånga upp alla barns rätt till en likvärdig undervisning om klimatet, redan från tidig ålder.

Respondentgruppen är, liksom i förra årets undersökning, väl fördelad mellan lärare i låg-, mellan- och högstadie, vilket ger en bra generell bild av klimatundervisningen genom hela grundskolan. 14 av respondenterna undervisar i gymnasieskolan. Vi har valt att inte inkludera deras svar i analysen, för att kunna göra en mer rättvis jämförelse med föregående års enkät. Grundskolan är också fokus för vårt påverkansarbete.

Vilka ämnen undervisar du i?

Tyngd inom samhälls- och naturämnena

Lärare i högstadiet har i enkäten också besvarat frågan om vilket ämne de undervisar i. De som besvarat denna fråga undervisar i många olika ämnen, men majoriteten undervisar inom samhälls- eller naturorienterade ämnen.

3. Engagemang

Lärarna anser sig själva ha ett ganska eller mycket högt engagemang i frågan om klimatförändringarna, men upplever samtidigt att deras lärarkollegor inte har ett lika högt engagemang.

Fler engagerade lärare

De lärare som besvarat vår enkät upplever sig själva engagerade i klimatfrågan. Över 90% av de svarande anger att de är ganska eller mycket engagerade i klimatfrågan.

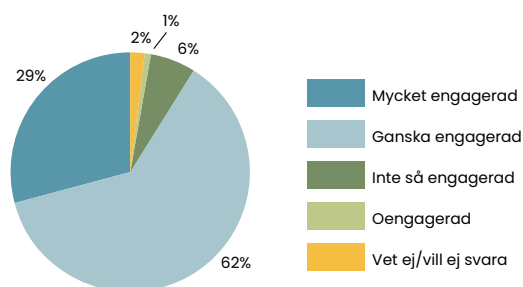
När man jämför lärare som angett att de anser sig vara ganska eller mycket engagerade i klimatfrågan kan man inte se några större skillnader beroende på vilken årskurs lärarna undervisar i. I förra årets undersökning var det fler av högstadielärarna som angav ett högre engagemang än i årets enkät.

Kollegornas engagemang är mer tveksamt

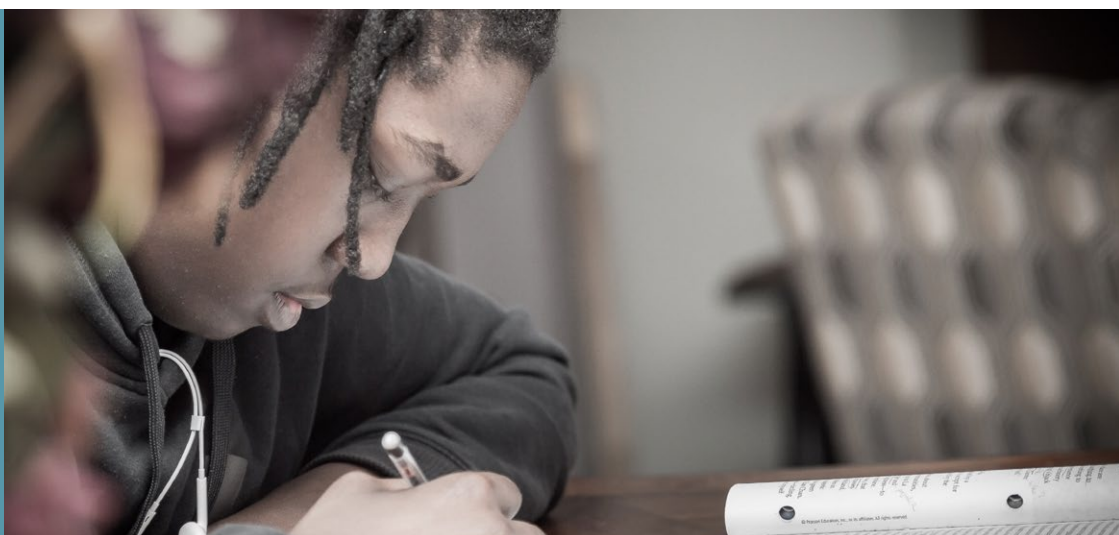
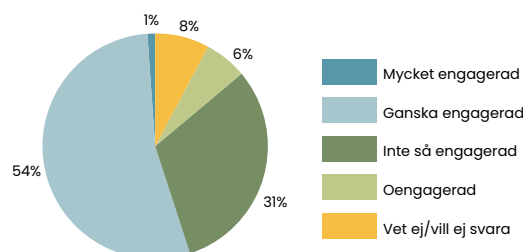
För att få en uppfattning om det generella engagemanget i lärarkåren ställer vi även frågan hur respondenterna upplever engagemanget hos majoriteten av sina lärarkollegor. Liksom i föregående års enkät visar svaren att engagemanget hos kollegorna upplevs lägre än det egna engagemanget, men fler uppger i 2021 års undersökning att deras kollegor är engagerade. 54% av respondenterna upplever kollegorna som ganska eller mycket engagerade, jämfört med 50% 2020.

Respondenternas egna engagemang i klimatfrågan kan inte tydligt relateras till svaret om hur upplevelsen är av omgivningens engagemang.

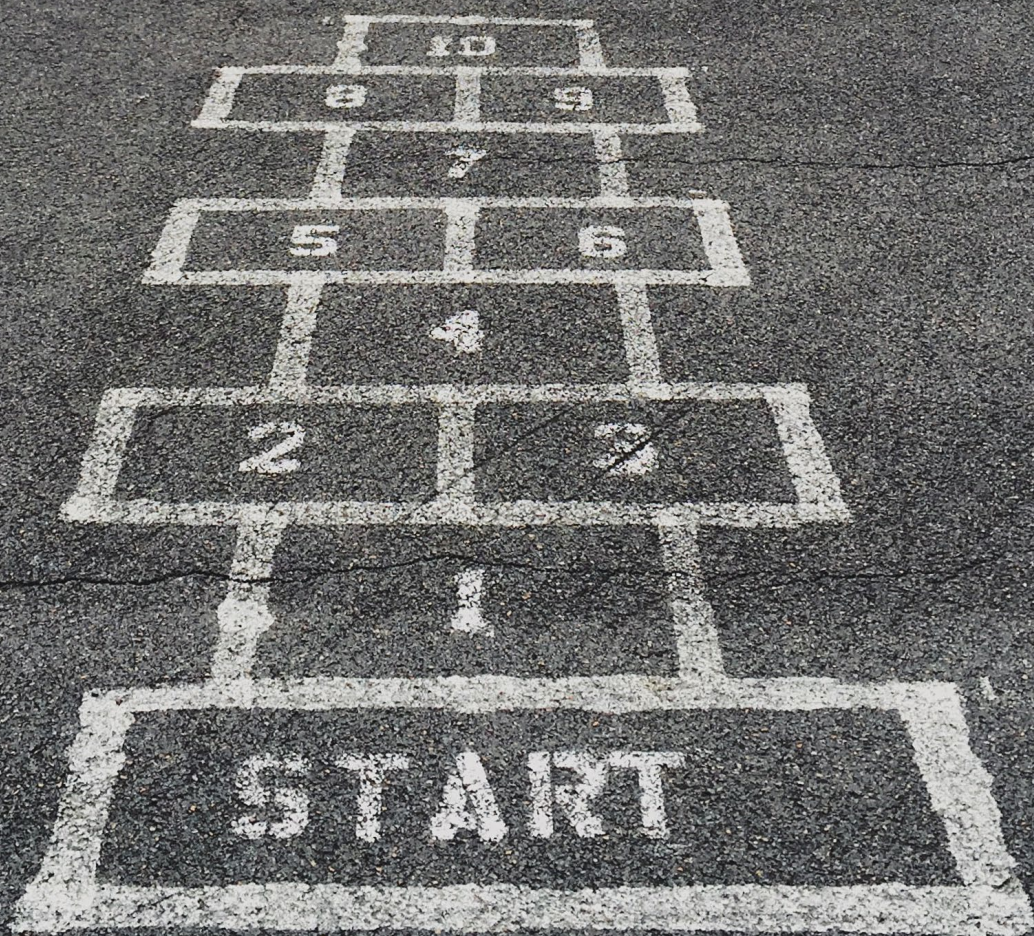
Hur engagerad upplever du **dig själv** vara i frågan om klimatförändringarna?

Hur engagerade upplever du generellt majoriteten av **dina lärarkollegor** vara gällande frågan om klimatförändringarna?

"Jag tycker det är viktigt att inkludera klimatfrågorna i alla ämnen i skolan och allt runt omkring skolan. Det står tydligt i vissa ämnen i läroplanen om att uppmärksamma klimatförändringarna, men inte alla. Det skulle behövas förtydligas!"

4. Klimatfrågan i undervisningen

Nästan hälften av lärarna inkluderar klimat i undervisningen en gång i veckan eller oftare. De viktigaste incitamenten för att ta upp klimatet i klassrummet är att det ingår i deras ämne på ett naturligt sätt, att styrdokumentet kräver att det tas upp samt att det finns ett starkt intresse hos eleverna.

Klimatundervisningen blir viktigare

Undervisningen i grundskolan är viktig för att alla barn ska få likvärdiga kunskaper och insikter. Fler lärare anger i 2021 års enkät att de på något sätt inkluderar klimatförändringarna i sin undervisning jämfört med föregående år. I förra årets enkät svarade knappt hälften (46 %) av respondenterna att de inkluderar frågan dagligen alternativt en gång i veckan eller mer, medan svaren i 2021 års undersökning visar att 64% gör det. Lärare som endast inkluderade klimatundervisning i sin undervisning någon gång i månaden var 40 % i 2020 års enkät och bara ca 25 % i årets enkät.

Svaren från enkäten visar att lärarnas eget engagemang har betydelse för hur ofta klimatfrågan inkluderas, där ett högre eget engagemang relaterar till en mer frekvent inkludering av frågan i undervisningen.

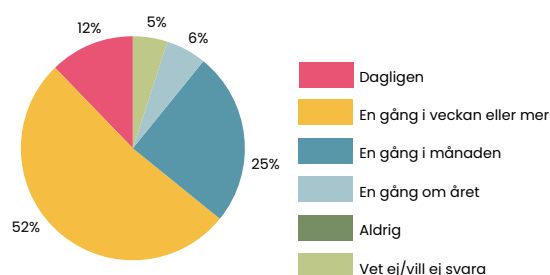
För lärare i högstadiet finns en korrelation mellan vilket ämne som undervisas och hur ofta klimatfrågan tas upp, vilket är naturligt, då vissa ämnen lättare relaterar till frågan. Frågan är mest aktuell inom natur- och samhällsorienterade ämnen, samt hem- och konsumentkunskap. Flertalet av dessa lärare anger också att en av anledningarna till att de tar upp klimatfrågan är att den ”ingår i mitt ämne på ett naturligt sätt”.

Det egna intresset för klimatfrågan ökar

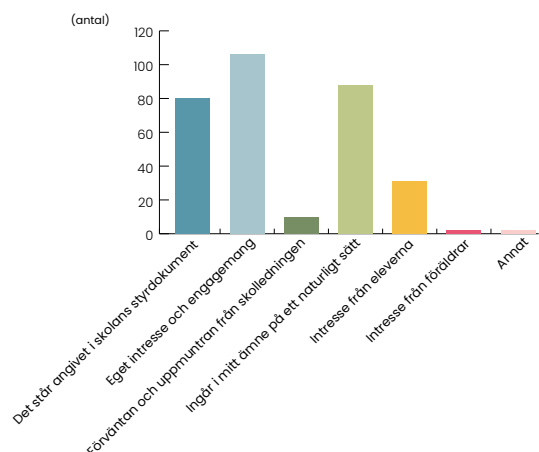
Anledningen till att ta upp klimatfrågan i undervisningen varierar liksom i tidigare undersökning och majoriteten av de svarande anger fler än en anledning (upp till tre svar fick väljas). Två av tre svarande anger att klimatfrågan inkluderas i ämnet på ett naturligt sätt, som nämnts ovan.

Det viktigaste incitamentet för att inkludera klimatfrågan i sin undervisning tycks vara eget intresse (76%) och andelen som svarat detta är fler jämfört med föregående år. Detta ligger i linje med övriga slutsatser, om högt engagemang och att fler lärare anger att det är viktigt att klimatundervisning får utrymme i skolan. Det egna intresset som en viktig drivkraft skiljer sig inte heller om man jämför årskurserna F-6 med 7-9.

Ungefär hur ofta inkluderar du klimatförändringarna på något sätt i din undervisning?

Vilka har varit de viktigaste incitamenten för dig att ta upp klimatförändringarna i din undervisning?

Incitamentet att det står angivet i skolans styrdokument anges också av något fler, medan motivet att det möter elevernas eget intresse inte anges i lika stor utsträckning. Viktigt att notera är att detta inte behöver betyda att elevernas intresse för frågan har minskat, utan att frågan endast handlar om lärarens val att inkludera frågan i sin undervisning.

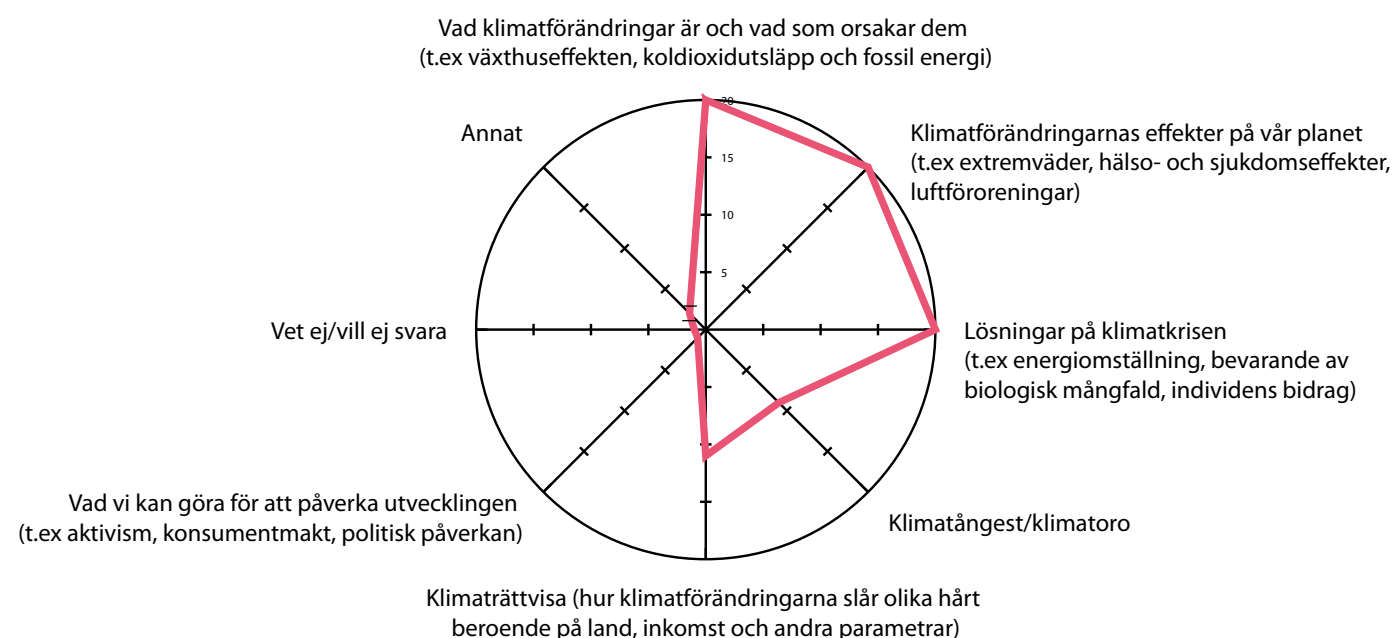
Fokus på fakta, problem och lösningar

Klimatfrågan diskuteras i klassrummet utifrån olika aspekter. Vikten ligger på att ge fakta kring klimatförändringarna och vad som orsakar dem, samt vilka

effekter det får på vår planet. Även lösningar på klimatkrisen och vad vi som medmänniskor kan göra för att påverka utvecklingen har tagits upp i undervisningen. Ett ämne som inte är lika förekommande är klimatångest eller klimatoro. Detta trots att hälften av Sveriges elever uppger att de känner oro för klimatförändringarna (Novus, Våra barns klimat, 2021).

Andelen som angett de olika aspekterna är i linje med hur man svarade i 2020 års undersökning.

Har du någon gång behandlat följande aspekter av klimatförändringarna i din undervisning? (Andel svar i procent)

“Många elever ser vaga och ungefärliga samband. Mer specifika exempel behövs.”

“Det behöver pratas om hur klimatfrågan kan komma in konkret som en del i många ämnen. Inte som ett extra ämne i sig.”

“Vi måste prata om mer än Klimatfrågan. Vi måste prata om hur evig tillväxt inte funkar på en ändlig planet.”

Många vill prata mer om klimatet

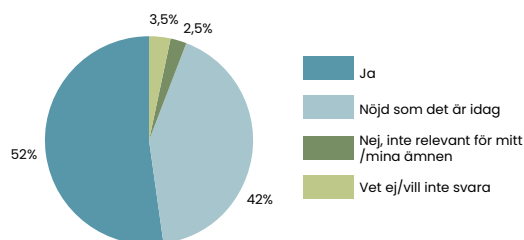
Precis som vid tidigare enkät skulle drygt hälften av de tillfrågade lärarna vilja prata mer om klimatförändringarna under sina lektioner. Av de som anger att de själva är mycket eller ganska engagerade vill de flesta prata mer om klimatet.

...men upplever fortsatt hinder

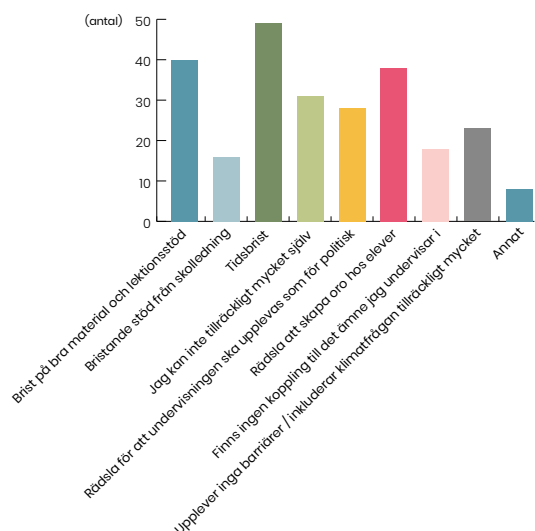
Anledningarna till att inte inkludera klimatförändringarna mer i undervisningen har inte förändrats sedan vår förra undersökning. De tre främsta skälen till detta är tidsbrist, brist på bra material och rädsla att skapa oro hos eleverna. Tidsbristen är den anledning som fått flest svar, och fler högstadielärare anger detta som det främsta skälet till att inte inkludera klimatet mer i undervisningen. Vad gäller bristen på bra undervisningsmaterial har något fler lågstadielärare uppgett detta som ett viktigt hinder.

Den tredje vanligaste barriären, rädsla att skapa oro hos eleverna, är en lika vanlig barriär hos lärarna oavsett årskurs.

Skulle du vilja prata mer om klimatförändringarna under dina lektioner?

Vilka upplever du är de största hindren för att inkludera klimatförändringarna mer i din undervisning?

“Tid. Problemet med ett förslag om kompetensutvecklande kring klimatfrågor eller liknande incitament, som i grunden är väldigt goda idéer, är att det blir en ytterligare arbetsbörda för lärare.”

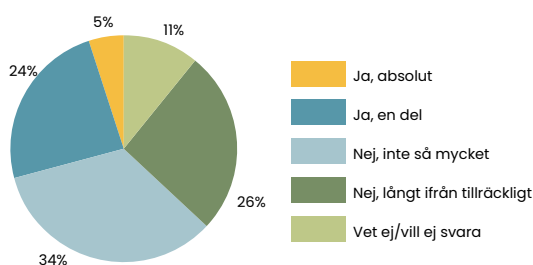
“Rädsla för att det är en känslig fråga, skapa oro och ”trampa någon på tårna”. Blir lätt att elever och personer i allmänhet känner sig ’blamade’ på individnivå.”

“Det behöver ha en tydlig och stor plats i kursplanen i olika ämnen; många lärare tycker sig bara ha tid eller mandat att ta upp sådant som de är ålagda.”

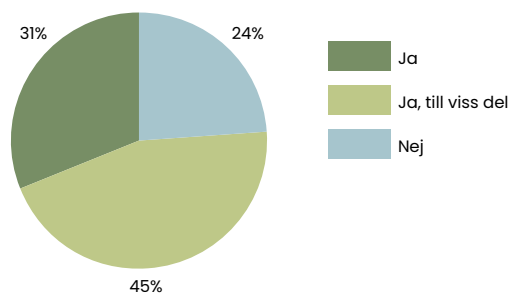
5. Stöd från skolledningen

Klimatfrågan är både aktuell och akut, men det saknas konkret stöd till lärare gällande hur miljö- och klimat ska inkluderas i undervisningen från både skolledning och kommun. Det saknas också strategier för att hantera klimatoro hos barn.

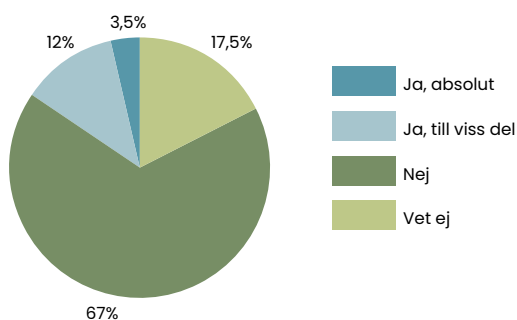
Upplever du att du får tillräckligt med stöd och kompetensutveckling gällande klimatförändringarna från skolledningen?

Vet du var du ska söka efter bra undervisningsmaterial om klimatförändringarna kopplat till dina ämnen?

Upplever du att det på din skola finns särskilda strategier och stöd för elever gällande eventuell oro och ångest kring klimatförändringarna?

Stödet från skolledningen har förbättrats

Vi kan se att andelen respondenter som angett att stödet från skolledningen gällande klimatfrågan är bristande är något färre än tidigare (60 % jämfört med 68% i 2020 års undersökning). Fler uppger sig också vara nöjda med det stöd de får. Detta är positivt, men det står ändå klart att många lärare fortfarande önskar sig ett tydligare uppdrag från skolledning och kommunpolitiker. Många kommenterar också att det krävs ett förtydligande i kursplanerna om hur miljö och klimat ska inkluderas inom olika ämnen.

Undervisningsmaterial

Osäkerheten kring var man som lärare hittar undervisningsmaterial gällande klimatfrågan har minskat enligt vår undersökning. Dock vet fortfarande knappt en fjärdedel av lärarna var sådant material finns. Många har delvis kunskap om detta.

Det som framkommer av kommentarerna i enkäten är att det kan vara svårt att hitta material på rätt nivå, framför allt till yngre årskurser, vilket skapar osäkerhet kring hur klimatfrågan ska tas upp på ett pedagogiskt sätt. Detta kunde vi se även i förra årets undersökning.

Strategier för klimatoro saknas fortfarande

Fyra av fem lärare anger att det inte finns eller att de inte känner till om det finns strategi eller stöd för elever gällande oro och ångest relaterat till klimatförändringarna. En något större andel lärare svarar i årets enkät att deras skola saknar strategier (67% jämfört med 63% året innan).

Utöver vår egen undersökning som visar att klimatoro är vanligt hos barn har även en undersökning av Naturskyddsföreningen visat att sju av tio barn är oroliga för klimatet. Även Bris rapporterar i årsrapporten från 2019 att allt fler barn tar upp klimatoro i sina samtal till Bris och att oron inför framtiden har direkt koppling till frågan om miljömässig hållbarhet. Mot bakgrund av detta är det anmärkningsvärt att fler skolor inte har en plan för hur klimatoro ska hanteras i skolan.

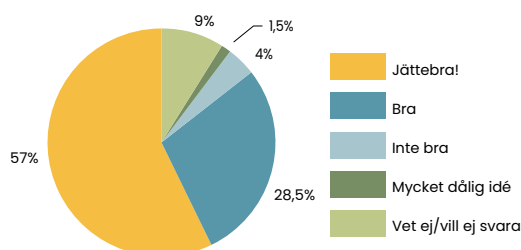
*“Ledningens engagemang
och förståelse för att detta
MÅSTE prioriteras”*

*“En insikt att vi är med och påverkar
även med ”små” handlingar. Viktigt
att skollledning upp till högre chefer
signalerar dess vikt. Vår aktivitet
sänker klimatoron. Vi gör det vi kan
och utmanar varandra.”*

6. Klimatlyft

Att öka kompetensnivån hos lärare är viktigt och bör göras på ett sådant sätt att alla elever får samma förutsättningar till lärande.

Våra barns klimat har ett förslag om ett nationellt Klimatlyft för att kompetensutveckla alla Sveriges lärare. Vad tycker du om en sådan satsning?

Lärarna eniga om att klimatundervisningen behöver stärkas

Våra barns klimat har identifierat ett Klimatlyft för skolan som ett sätt att öka kunskapen gällande klimatet för lärare och annan skolpersonal. Detta lanserades som idé i april 2021 och finns att läsa mer om på klimatlyft.se. Nära 90 procent av de tillfrågade i vår undersökning är positiva till ett Klimatlyft för skolan, vilket är i linje med resultaten i undersökningen från 2020.

Avsikten är att Klimatlyftet ska ske som en nationell satsning på klimatet inom grundskolan. Detta eftersom alla barn och unga har rätt till en utbildning som genomsyras av hållbarhet – som kan möta ungas frågor, känslor och engagemang för klimatet. Det ska inte bli en fråga som hänger på enskilda skolor eller lärares engagemang och kunskap.

7. Några röster från lärarna

Vi frågade respondenterna om vad de själva anser behövs för att få upp klimatfrågan på agendan inom skolan. Så här svarade några av dem:

“Elever tycker att vi snackar om klimatet ”hela tiden” men att det är på samma nivå och med samma typ av innehåll oavsett om det är HKk, No, Teknik el SO. Alltså: utsläpp från förbränning av fossila ämnen och hög konsumtion bidrar till klimatutsläpp. Men aldrig att det finns utrymme till fördjupning och deliberativa samtal tex kring lagstiftning, goda exempel och lösningar där människor samarbetar. För det anser jag det skulle behövas att lärare i olika ämnen samarbetar. Inom tekniken vill jag ge utrymme för detta men jag vet inte när de snackat om detta i de andra ämnen. Dessutom finns det flera planetära gränser att fördjupa sig i och hur dessa hänger ihop”

“Jag tror det krävs eldsjälarna i skolan. Själv har jag ett försteläraryupdrag inom hållbarhet, och har jobbat hårt för att klimatfrågan ska genomsyra skolans verksamhet. Men det saknas tid för samverkan och ibland också kompetens och engagemang från kollegor, i att se hur klimatfrågan kan lyftas i alla ämnen, inte bara inom naturvetenskap. En fortbildning för lärare i hur klimatfrågan (och övriga gröna mål) förhåller sig till övriga globala mål hade varit bra tror jag. Dessutom är klimatfrågan politiskt laddad och upplevs som ”vänster”, vilket är mycket provocerande för många. Då hamnar man lätt i diskussionen att alla har rätt att tycka olika, istället för att resonera utifrån forskning och fakta. Forskningen upplevs ofta som alltför alarmistisk.”

“Vi måste prata om mer än Klimatfrågan. Vi måste prata om hur evig tillväxt inte funkar på en ändlig planet. Vi måste prata om Limits to growth-rapporten. Vi måste prata om hur mänskligheten är beroende av ekosystemen och andra arter. Vi måste prata om hur vår rovdrift på naturen leder till det sjätte massutdöendet. Vi måste prata om hur detta är ett hot mot vår civilisation, vår matförsörjning, vårt dricksvatten och människans existens. Vi måste lära våra barn om hur samhällsförändring går till och vilka metoder som finns för att utöva sin medborgarmakt. Vi är inte bara konsumenter och kunder. Vi är medborgare.”

”

“Det behövs ett större incitament från kommunen. En tydlig strategi och en målbild för skolan. Vad ska/kan en skola göra för att få till en transformation av undervisningen så att eleverna lär sig bli miljö- och klimatsmarta och få mod och engagemang att göra rätt val. Skolan ska ju inte bara undervisa om vad som sker utan hjälpa eleverna att göra det hen behöver för att bryta nuvarande mönster och vanor som bidrar till klimatförändringar. Skolan måste våga gå i frontlinjen för att utbilda klimatsmarta och klimativänliga människor.”

“Jag tycker det är viktigt att inkludera klimatfrågorna i alla ämnen i skolan och allt runt omkring skolan. Det står tydligt i vissa ämnen i läroplanen om att uppmärksamma klimatförändringarna, men inte alla. Det skulle behövas förtydligas!”

”

“Det måste fattas politiska beslut och riktlinjer för att det ska vara något som blir obligatoriskt för alla. Nu gör ju alla lite som de vill. Det ska ingå i lärarutbildningen.”

“Jag vill även att det ska stå tydligare i läroplanen och kursplanerna att vi ska undervisa om klimatet mer.”

”

“Fortbildning av landets alla lärare. Föra fram ett krav att lärare ska undervisa om att det är en kris och att vi är mitt uppe i den.”

”Allas ansvar är ingens ansvar när det skrivs in i läroplan men inte kursplanerna.”

8. Våra barns klimat

Klimatkrisen är den viktigaste frågan för barnens framtid. Vi som vuxna måste ta ansvaret för att överlämna en hållbar värld till våra barn. Därför behövs en politik som tar klimatmålen på allvar.

Vilka är vi

Våra barns klimat består av föräldrar och andra vuxna som vill lämna över en hållbar värld till våra barn. Vi påverkar politiken, bildar opinion och ger vuxna verktyg att engagera sig för barns rätt till en trygg framtid. Vi är politiskt och religiöst obundna och verkar i hela Sverige.

Vi tar inte ställning till enskilda styrmedel och åtgärder utan driver på för de stora övergripande förändringarna med våra barns bästa i sikte.

Våra barns klimat är också initiativtagare till den internationella plattformen för klimatengagerade föräldrar, Our Kids' Climate som i dag samlar 60 organisationer från 18 länder.

Vår roll

Vår viktigaste roll är att vara en blåslampa för att åstadkomma en klimatpolitik i linje med vetenskapen. Det är en förutsättning för att ge våra barn en trygg framtid.

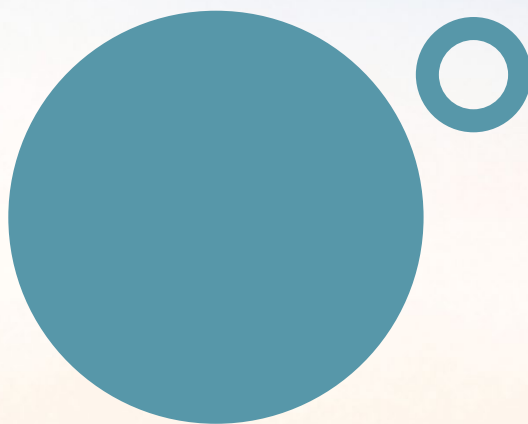
Det här vill vi!

Klimatkrisen hotar våra barns rätt till en trygg framtid. Det är vårt gemensamma ansvar att ställa om till en hållbar värld, där vi slutar förstöra planeten. Genom att vara många som agerar, påverkar vi politiken och bidrar till klimatomställningen.

Vi vill att våra politiker ska:

- + Sätta klimatet främst
- + Göra det lätt att leva klimatvänligt
- + Göra Sverige till ett föregångsland

Våra barns klimat

Vill du komma i kontakt med oss?

Besök www.varabarnsklimat.se eller
hör av dig på hej@varabarnsklimat.se